

Jantje Beton: ‘We zijn onze kinderen ziek aan het maken; het medicijn is buiten spelen’

Bevlogen ambtenaren en enthousiaste experts kleuren BOSSdag 2023

Buiten spelen is van levensbelang. Desondanks is het aantal kinderen dat binnen zit, gekluisterd aan het beeldscherm, nog nooit zo hoog geweest. Dit is volgens Jantje Beton, dat onlangs een presentatie hield tijdens de BOSSdag 2023 in Veenendaal, een zorgwekkende ontwikkeling. ‘We zijn onze kinderen letterlijk ziek aan het maken’, zo luidde directeur Dave Ensberg-Kleijkers in de Basiliek de noodklok. Jantje Beton doet onderzoek naar de vraag hoe de speeltuin van de toekomst eruit moet zien. Er wordt gezinspeeld op buitenruimtes met een cross-overfunctie, waarbij de digitale en fysieke wereld in elkaar overlopen. De onderzoeksresultaten worden eind dit jaar verwacht.

Auteur: Ralf Pijnenburg

Op de BOSSdag 2023 deelden bevolgen ambtenaren en experts hun kennis en ervaringen op het gebied van bewegen, ontmoeten, spelen en sporten in de openbare ruimte. Tijdens het kennis- en netwerkevent kwam onder meer naar voren dat kinderen door prestatiedruk vanuit de maatschappij niet meer genoeg toekomen aan buiten spelen en plezier maken. Een van de gevolgen is een toenemend aantal burn-outs en depressies onder jongeren. Dat het belang van buiten spelen enorm groot is, werd onder meer verwoord voor Saskia van Hoore, beleidsadviseur Buiten Spelen bij de gemeente Leiden. 'Buiten spelen is als oefenen voor het leven van volwassenen. Behalve klimmen en klauteren leren kinderen ook dagelijkse situaties na te bootsen. Ze leren de wereld kennen, maken ruzie en leggen die weer bij. Als je als kind nu niet buiten kunt spelen, ondervind je hier op latere leeftijd de negatieve gevolgen van. Dat moeten we met zijn allen zien te voorkomen.'

Inclusieve speeltuinen

Voor de gemeente Leiden is de rode draad dat de openbare ruimte toegankelijk moet zijn voor iedereen. Het creëren van inclusieve speelruimtes is een speerpunt voor Van Hoore. Het Zuiderkwartier en de Doorbraak zijn voorbeelden van inclusieve speeltuinen, gericht op kinderen met en zonder handicap. De Doorbraak is een speeltuin met veel groen en uitdagende speeltoestellen, ontworpen door ontwerper Suzanne van Ginneken van Speelnatuur. Zij heeft aan alle details gedacht om samenspel te bevorderen. De speeltuin is ook circulair: bij

Dave Ensberg-Kleijkers houdt een lezing tijdens de BOSSdag 2023.

de aanleg is geprobeerd om materialen van de oude speeltuin zo veel mogelijk een nieuwe bestemming te geven. Deze speeltuin is twee jaar geleden gerealiseerd door Boerplay. Naar verwachting wordt begin volgend jaar ook in de Vogelwijk in Leiden een nieuwe inclusieve speeltuin geopend; ook die zal worden ontworpen door Van Ginneken.

BOSSdag smaakt naar meer

De BOSSdag was volgens organisator OBB een succes dat smaakt naar meer. 'Het was een dag bomvol kennisontwikkeling en -uitwisseling, met als doel een buitenruimte die iedereen uitnodigt en uitdaagt om te bewegen, sporten, ontmoeten en spelen', aldus projectmanager en adviseur Elske Oost-Mulder. 'We kunnen samen echt een positieve invloed hebben als het gaat om een gezonde levensstijl en een fijne buitenruimte. Daarin is nog veel werk te verzetten en dat vereist lef, samenwerking, creativiteit en vooruitdenken. Tegelijkertijd gebeuren er ook al veel mooie dingen, zoals we tijdens de BOSSdag konden ervaren.' Verschillende gemeenten, zoals Utrecht, Tilburg, Assen, Veenendaal, Ede en Almere, leverden een bijdrage aan de BOSSdag. Ook partijen als Bac2Nature, Copper8, Staatsbosbeheer en de Krajicek Foundation waren in sessies vertegenwoordigd. Ter afsluiting bracht Marco te Brömmelstroet scherpte in de discussie door op te roepen om het potentieel dat er ligt in de openbare ruimte aan te grijpen.

Luisteren naar het kind

De directeur van Jantje Beton juicht dit soort inclusieve speelplekken toe. 'Veel kinderen groeien vanwege een handicap op zonder vriendjes. Dit leidt tot depressiviteit op latere leeftijd. Daarom willen we dat er per 2025 in iedere gemeente een plek is waar kinderen met en zonder handicap samen kunnen spelen.' Volgens Ensberg-Kleijkers moet spelen gepaard gaan met plezier. 'Dat is het hoofddoel. Er is een generatie binnenzitters aan het ontstaan, waarover we ons bij Jantje Beton grote zorgen maken. Honderdduizenden kinderen spelen nooit buiten en vermaken zich vooral achter hun scherm. Ik merk het ook in mijn eigen vriendenkring. Ik zie kinderen die niet eens meer kunnen lunchen zonder het scherm in de aanslag. Een op de drie kinderen van twaalf jaar en ouder draagt al een bril of lenzen. Als ze een jaar of vijftig zijn, hebben ze ernstige oogproblemen. Het probleem is dat ons lichaam helemaal niet aangepast is om al op jonge leeftijd zo vaak en zo lang achter een scherm te werken. We zijn kinderen letterlijk ziek aan het maken. Het beste medicijn is om naar buiten te gaan.'

Druk op buitenruimte

Ensberg-Kleijkers refereerde aan de grote woningopgave en de druk op de buitenruimte als oorzaken waarom momenteel onvoldoende wordt geïnvesteerd in speelruimtes. 'Eerst moeten er woningen en parkeerplaatsen worden gerealiseerd; dan pas komt speelruimte aan bod. Terwijl de urgentie hoog is. Zitten is het nieuwe roken; de druk op onze jeugdzorg is gigantisch. Buiten spelen is van levensbelang.'

Op de BOSSdag 2023 deelden bevrogen ambtenaren en experts hun kennis en ervaringen.

Deze opvatting werd gedeeld door Johan Oost, eigenaar van OBB Speelruimtespecialisten. 'Het klinkt misschien gek, maar ik vergelijk de ruimte die kinderen hebben weleens met die van kippen. De norm voor schoolpleinen is 3 m² per kind (0,12 m²/kg). Ter vergelijking: voor vrije-uitloopkippen is dit 4 m² per kip (1,82 m²/kg). Verder zouden we met OBB graag in een vroeg stadium willen aanschuiven als er woningen worden gebouwd, zodat er altijd voldoende ruimte is voor speelplekken. Het aantal keren dat dit gebeurt, is echter nul.'

Speeltuinen gratis

Ensberg-Kleijkers pleitte tijdens de BOSSdag 2023 ook voor het gratis toegankelijk maken van speeltuinen voor kinderen in het hele land. 'Voor veel gezinnen is er een drempel om van voorzieningen gebruik te maken als hier kosten aan verbonden zijn. Daarom zou de overheid het gratis toegankelijk maken van dit cultureel erfgoed via het belastingstelsel moeten financieren. Dat is een kwestie van solidariteit en prioriteiten stellen. Kijk je naar de rijksbegroting, dan hebben we het over bedragen die

De Doorbraak is een speeltuin met veel groen en uitdagende speeltoestelqalen.

verwaarloosbaar zijn.' Jantje Beton heeft in het verleden onderzoek laten doen naar de kosten en baten van speeltuinen in Nederland. Hieruit bleek volgens de directeur dat speeltuinwerk de samenleving 26 miljoen euro kost en 52 miljoen euro oplevert. 'Een prachtige businesscase. Voor elke euro die je erin stopt, krijg je twee euro terug. Kinderen groeien gelukkiger en gezonder op door speeltuinen, presteren beter op school en maken minder zorgkosten. Daarnaast is er in wijken met speeltuinen sprake van meer sociale cohesie.'

Speeltuin van de toekomst

Wil je kinderen achter hun scherm vandaan

halen en stimuleren om naar buiten te gaan, dan is er volgens Jantje Beton actie nodig. 'Want de verleiding die bijvoorbeeld uitgaat van de game-industrie is gigantisch', stelde Ensberg-Kleijckers. 'Daar moet je iets tegenover stellen. Op de eerste plaats begint het met bewustwording. Ook willen we onderzoeken hoe de speelplekken van de toekomst eruit moeten zien. Dan hebben we het over de inhoudelijke en maatschappelijke functie van speeltuinen. Wellicht is er kruisbestuiving tussen de digitale en de fysieke wereld mogelijk. We verwachten de uitkomsten van het onderzoek in oktober dit jaar en zijn daar zeer benieuwd naar.'

Speelvriendelijkste gemeente

Leiden is door Jantje Beton in 2021 uitgeroepen tot de speelvriendelijkste gemeente van Nederland. De jury was erg onder de indruk van de zogenaamde speelrichtlijn in Leiden: minimaal 10 procent van het oppervlak in een buurt moet potentiële speelruimte zijn. Dat kunnen ingerichte speelplekken zijn, maar ook stoepen, pleintjes en veldjes. Van Hoore wees ook op het belang van samenwerking tussen de verschillende domeinen in een gemeente om tot kwalitatief goede speelplekken te komen. 'Je kunt het als team sociaal domein niet alleen doen. De openbare ruimte heeft te maken met spelen, groen, klimaatadaptatie, wonen, verkeer en ga maar door. Met al die andere bestaande domeinen heeft buiten spelen raakvlakken. We hebben één openbare ruimte, die we gezamenlijk gebruiken. Als je beleid maakt, is het dus belangrijk dat je dat doet in samenhang. Beleidsmakers van het sociale domein moeten bij het inrichten van speelruimtes rekening houden met alle ontwikkelingen in hun stad.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!